

քիչ, տարտամ աղերսով մը բարբերու իրաւ շտեմարանին ուրիշ կուգան յաճախ արուեստին բոլոր արժանաւոր ստեղծումները: Սխալ պիտի չըլլար, որոշագրելու համար իր ծաղրը, գործածել Գաղղիացիներուն էսփրին կամ Խիւմուռը, որուն հայերէն համազօրն է քաջքըշուքը, համեղ շարութիւնը, աւելի տփգոյն ու պզտիկ բառով մը՝ չարածճիւթիւնը: Ատիկա չի նշանակեր Օրինեալ Գերդաստանին մերժել՝ արուեստի արժանիք մը: Բայց Համապատկերը արուեստին ետեւէն ուրիշ իրականութիւններու ալ միշտ պիտի բլլայ ուշադիր: Իմ սիրական պահանջներէն մէկն է բարիք սպասել: Անշուշտ բաւական խելացի էք, այդ բարիքը չսահմանել ընթացիկ բարոյականին տափակութիւններով: Մեր գրականութիւնը օժեւալ եւ առանց կարգի ո՛րքան եպիսկոպոսներ սուհի այդ պէտքը բաւարարող: Բարիքը, իմ նկատումս մէջ, քանակն է փրկուածին, ապագային վրայ ներկային անկորուստ վկայութիւնը: Իր ժողովուրդին պատմութեան յեղաշրջումը, ըմբռնումին, մտասեւեռումին համար մատուցուած նպաստին մթերքը: Արփիարեանէն ծաղրուած հարուստները, եկեղեցականները, գործիչները, յեղափոխականները, արեւելահայ ինտելիգէնտները, խմբագիրները, հէնցումէնցները փշրանքներ են միայն, ինկած դուրս կեանքին լայն սեղանէն ու՝ կը հետեւի՝ անբաւական ըն-

կերութիւն մը ներկայացնելու: Ոչ իսկ դասակարգ մը: Այս մարդը իր վիպակներուն մէջ ալ պարզած է նման անբաւարարութիւն մը: Այս հաւաստումէն անմիջապէս վերջ, դուք լաւ կ'ընէք մտքի առջեւ բերելով Պարոնեանէն որ եւ է գործ, ոչ միայն անոնք որոնք իբրեւ հատոր են լոյս տեսած՝ իր ձեռքով, այլ եւ կտորուանքներ որոնք Եփրատը, Կիրակնօրեայ Հայրենիքը, Թատրոնը, Խիկարը կը լեցնեն, պզտիկ, մեծ: Ու խորացուցէք ասոնց տարողութիւնը, պահ մը մոռնալով անոնց երգիծական բերումները: Այն ատեն է միայն որ պիտի ունենաք ճշգրիտ Թափանցումը երկու գլուղներու իրարմէ՝ մեծ հեռաւորութեան, քանի որ ծաղրին տարրը երկուքին մէջ ալ ճառագայթմամբ նուազած է ժամանակին վրայ: Արփիարեանի մարդերը — ծաղրանկարները — իրենց հանդէսներէն երբ կը փոխադրուին գիրք, կը դառնան սանկունանկ կերպարանքներ: Պարոնեանի բոլոր գիրքերը ընկերութիւններ են, անխախտ ու վերջնական: Ա՛լ չեմ խօսիր արտայայտութեան հարցին վրայ որ դէպ ի իրապաշտները, խումբին եւ իրապաշտներուն համար ինքնին անկարելոր մանրամասնութիւն մըն է: ...?ցնել աւելի քան փորձուածը, պիտի նշանակէր նոր մենագրութիւններու ձեռնարկել: Կ'անցնիմ Օտեանին:

(Շարունակելի)

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

ՎԷՆՍԷՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Ա.

Գու՛ք վէնսէնի ծառեր վայրի շագանակի,
Դարձեալ այսօր,
Վշտամոլոր,
Որպէս ոգին
Հին դըշխոյիս
Որ կ'այցելէ Սօսեաց Ամստոն՝
— Հաւատարիմ իր առաջին սիրոյ ուխտին —
Եկայ ձեզի այցելութեան:
Ամայութի՛ւն ձեր շուրջ բոլոր ...
Մըրիկներու խուլ կաղկամծին,
Սո՛ւր փայլակներ,

Եւ նիւղերու քա՛փն ահաւոր՝
Հիւժախտաւոր քեւերու պէս
Ձեր մեքի կուրծքին ...:

Բ.

Շագանակի ո՛վ գոյգ ծառեր հողմածածակ,
Անցեալ զարման
Ի՛նչ քարմ էիք, ինչքա՛ն զրւարք,
Սրտիս նրման ...
Տերեւներու դալարին մէջ
Ձերք քահ անշէջ՝

Կը պըսպըղար քազն ըսպիտակ
 Ու վարդագոյն շափրակներուն,
 Ու դուք իրար
 Քով սիրահար
 Զոյգերու պէս տարափարազիկ՝
 Մեղմ սիւփերու յոյլ կը շոռոյթով
 Կ'օրօթուէի՛ք, կ'օրօթուէի՛ք ...:
 Հովին շունչով մերք իրարու կը խառնէիք
 Բեղմնափռչին
 Զեր համբոյրին ըստեղծագործ,
 Մինչ հողին տակ
 Կենսապարփակ
 Զեր արմատներն՝ անդամներու պէս սիրածոյլ՝
 Զերմ աւիշին հոյզն անապակ
 Կը ջամբէին ձեր նիւղերուն:

9.

Շագանակի ո՛վ գոյգ ծառեր
 Սիրահրաւեր,
 Ա՛հ կը յիշէ՛ք քէ ձեզի պէս, ձեր ըստուերին
 Եկան իրկուն մը գաղտնաձայն ու սիրտունչ
 Զոյգ մը շուփեր հոն գիրկընդխառն
 Նըւաղելու ձեր բոյրին մէջ...:
 Զեր բունն ի վեր կանանչ նիւղեր քազկատարած՝
 Կը գրկէի՛ն զիրար յոյզով
 Ու տերեւներ կ'արտասուէին
 Անոնց նակտին՝
 Նուր ցօղիկներ մարգարտածոր...:

7.

Բայց Երանի՛ ձեզ, գոյգ ծառեր՝ շագանակի...:
 Կանցնի ձըմնուն ու դուք նորէն
 Զեր ուսերուն վայելչօրէն
 Կ'առնէի ոսկի պատմութեանը բոքր արեւին.
 Կանաչ հըմայֆ,
 Թագն ըսպիտակ
 Ու վարդագոյն
 Շափրակներուն.
 Ու ծիրանի գօտին փաղփուն
 Գոհարի պէս ձեր ոստերուն
 Վառ պրիսմակներն իր կը կախէ.
 Ու նո՛ր մահուան մէջ ու կեանքին
 Կը մընաք միշտ իրարու քով.
 Զեզ կ'օրօթեն յո՛յլ կը շոռոյթով
 Սիւփերն ամէն,

Ու ծիծառներ, ամէն ամբան. ձեր ոստերէն
 Սիրերգն իրենց իրենց կը դայլայլեն,
 Դուք կը խառնէիք միշտ իրարու
 Բեղմնափռչին ձեր համբոյրին
 Մինչ հողին տակ
 Կենսապարփակ
 Զեր արմատներն անդամներու պէս սիրտունչ
 Կը գրկէին...
 Ու միասի՛ն
 Դուք կուրծք կուտաք ամպրոպներուն ու փոքր-
 կին:

6.

Բայց ո՛ր գարնան հրաշքը դալար,
 Ըսէ՛ք, ծառեր՝ մորմակամար,
 Լեռնած սըրտին վերին անհրնար
 Կըրնայ բուծել ...:

2.

Ա՛հ, երանի՛ք,
 Շագանակի
 Դուք գոյգ ծառեր՝ անըրջական,
 Վերածուէիք սըրինգներու
 Կամ տաւիղի հեկեկաձայն
 Որ օր մ'երբոր,
 Քայլամուր ,
 Որպէս ոգին
 Պերն ասպետին
 Որ կ'այցելէ Սօսեաց Անտառն՝
 — Թերեւս մէկ նոր սիրոյ ցաւէ հալածական —
 Ան գա՛ր կրկին
 Զեր հալակին
 Փնտռել կազդոյրն ու հովանին.
 Օ՛ այն տուն
 Զեր սօսափէն
 Լըսէր տըրտունջն
 Այս հեկեկուն մեղեդիին,
 Մինչ ոստերէն ձեր լուսաւոր
 Շիրէր ցօղը շամանդաղին՝
 Իր ձեռներուն եւ իր նակտին
 Իբր արցունքներ մարգարտաւոր ...
 Մանուշակն ու հովտաշուշան,
 Զեր ոտներուն տակ, հոռուան
 Մաղկած գորգեր կը տարածեն:

1948 Վեների անտառ

ՄԱՌԻ ԱԹՄԱՅԵԱՆ

